AHMED BİN İSHÂK

Şafiî mezhebi âlimlerinden. Fıkıh ve hadîs âlimlerinin büyüklerindendir. İsmi, Ahmed bin İshâk bin Eyyûb bin Yezîd bin Abdurrahmân bin Nûh en-Nişâbûrî'dir. Sıbgî (veya Dubaî) adı ile meşhûr olmuştur. Künyesi, Ebû Bekr'dir. İmâm-ı Süyûtî, onun soyunun Bekr bin Vâil ve Rebîa bin Nizâr bin Ma'd bin Adnan'a kadar ulaştığını bildirdi. 258 (m. 872) senesinde doğdu. Nişâbûr halkındandır. İlim öğrenmek için Horasan, Bağdâd, Basra, Mekke ve daha başka yerleri dolaştı. 57 sene Nişâbûr'da ikâmet etti. 342 (m. 957) senesinde Şa'bân ayında vefât etti.

Meşhûr hadîs ve fıkıh âlimlerinden olan Ahmed bin İshâk, Fadl bin Muhammed eş-Şa'rânî, İsmail bin Kuteybe, Ya'kûb bin Yûsuf el-Kazvînî, Muhammed bin Eyyûb, Bağdâd'da Haris bin Ebî Üsâme ve İsmail el-Kâdî, Basra'da Hişâm bin Ali, Mekke'de Ali bin Abdülazîz ve daha birçok âlimden ilim öğrendi ve hadîs-i şerîf aldı. Kendisinden de Ebû Ali el-Hâfız, Ebû Bekr el-İsmâilî, Ebû Ahmed el-Hâkim, Ebû Abdullah el-Hâkim, Muhammed bin İbrâhîm el-Cürcânî ve daha pek çok âlim ilim tahsil etti ve hadîs-i şerîf rivâyetinde bulundular.

Ahmed bin İshâk, ilim öğrenmek ve öğretmek için çok yer dolaştı. Hadîs-i şerîfte derin, fıkıh ilminde derecesi yüksek, elli sene fetvâ veren, âbid (çok ibâdet eden), sâlih, aklı ve görüşü kuvvetli bir âlimdir. Hadîs, fıkıh ve akâid (kelâm) ilminde, bir çok mes'eleyi içine alan çok kitap yazdı. İnsanlar, kendinden ve eserlerinden çok istifâde ettiler.

Muhammed bin Hamdûn şöyle anlatıyor: "Ebû Bekr bin İshâk ile senelerce sohbet ettim. Seferde olsun veya olmasın, hiçbir zaman gece namazını terk ettiğini görmedim."

Hakîm en-Nişâbûrî şöyle bildiriyor: "Aklı ve re'yi (görüşü) darb-ı mesel olmuştur. Fetvâlarında şüpheli hiçbir şeye rastlanmadı. İlmine kitapları delîldir. Çok güzel namaz kılardı. Ezan ile ikâmet arasında çok duâ eder, sonra ağlardı."

Yine Hakîm şöyle anlatıyor: "Sıbgî'ye, İbn-i Abbâs'dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîften suâl ettiler. İki kişi Resûlullah (aleyhisselâm) ile namaz kıldı. Resûlullah onlara: "Abdestinizi iade ediniz" buyurdular. İki kişi sebebini sorduklarında, Resûlullah (aleyhisselâm): "Falan kişiyi gıybet ettiniz" buyurdular. Sıbgî bu konuda: "O iki kişiye abdestin emredilmesi, ma'siyetlerine keffâret ve günahlarının temizlenmesi içindi. Zîrâ Resûlullah efendimiz "Abdest hatâları giderir" buyurdular.

Kendisi şöyle anlatıyor: "Fedâîl" kitabını yazmağa başladığım zaman, şöyle bir rü'yâ gördüm: "Bahçeli bir evde bulunuyordum. Bahçeye çıkmak istedim. O sırada Hazreti Ebû Bekr göründü. Benimle kucaklaştı. Yüzümü öptü ve bana duâ etti." Kitabı bitirince şöyle bir rü'yâ daha gördüm: "Bir evin önünde bulunuyordum. Evden, Resûlullah (aleyhisselâm) ile yanında Hazreti Ebû Bekr, Hazreti Ömer, Hazreti Osman veya Hazreti Ali (r.anhüm) göründüler. Hepsinin dört kişi olduklarını iyi hatırlıyorum. Yaklaşıp Resûlullaha (aleyhisselâm) selâm verdim. Selâmımı aldılar. Sonra Hazreti Ebû Bekr'e (radıyallahü anh) yaklaştım. Gözlerimin arasından öptü ve: "Allahü teâlâ sana, Peygamberi (aleyhisselâm) ve bizim tarafımızdan hayırlı karşılıklar versin!" buyurdu. Sonra yüzüğümü parmağımdan çıkarıp, Resûlullahın (aleyhisselâm) mübârek parmağına taktım. Sonra diğer zâtların parmaklarına da taktım. Sonra: "Yâ Resûlallah! Bu yüzüğün bereketi büyük oldu. Zîrâ Parmaklarınıza takıldı" dedim. O sırada uyandım.

O'nun yazmış olduğu eserlerinden ba'zıları şunlardır:

1. Kitâb-ül-esmâ ves-sıfât, 2. Kitâb-ül-Îmân vel-kader, 3. Kitâbü fedâil-il-hulefâ-il-erbe'a.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-3, sh. 9

2) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 361

3) El-A'lâm cild-1, sh. 95